

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ*

Croatia'a Preferences Before and After NATO Membership

Serdar ÇAKIR**
Güngör ŞAHİN***

Öz

Tarihte iniş çıkışlı süreçler yaşayan Balkan halklarından Hırvatların bağımsızlıktan uzak dönemlerin ardından kurduğu bağımsız Hırvatistan, 2009 yılında NATO ve 2013 senesinde AB'ye üyelikleriyle modern dönem tercihlerini Batı'dan yana kullanmıştır. Bu makalede Hırvatistan'ın NATO'ya üyeliği öncesi ve sonrasında hangi ittifak politikalarıyla hareket ettiği incelenecektir. Çalışmanın amacı, Hırvatistan'ın kapasitesi sınırlı devlet olarak yıllar içerisinde fırsatlarla politika ürettiğini açıklamaktır. Hırvatistan'ın NATO üyeliğini incelemek ve üyeliğin ittifak teorileri açısından değerlendirilmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Hırvatistan, İttifak, NATO, Neorealizm, Teori.

Abstract

Croats who are one of the Balkan peoples founded independent Croatia after throughout long dependency periods they experienced ups and downs in past. Modern and young Croat state has preferred the its membership in NATO in 2009 and the EU in 2013. The article will sample which alliance policies Croatia operated on before and after NATO membership. The study aims to define Croatia, as a state with limited capacity, which has produced policies with different alliance possibilities over the years. So it is noteworthy to examine Croatia's Western NATO membership and to evaluate the membership in terms of alliance theories.

Keywords: Alliance, Balkans, Croatia, NATO, Neorealism, Theory.

* Makale Geliş Tarihi: 23.03.2023

Yayına Kabul Tarihi: 23.05.2023

** Doktora Öğrencisi, Milli Savunma Üniversitesi Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (ATASAREN), Güvenlik Araştırmaları Doktora Programı, e-posta: cakirserdar@yahoo.com.tr, ORCID: 0000-0003-2754-8730.

*** Doç. Dr., Milli Savunma Üniversitesi Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (ATASAREN), Strateji ve Güvenlik Araştırmaları Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi, e-posta: gsahin@msu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6296-8568.

GİRİŞ

Hırvatistan, 1991 yılında bağımsızlığını kazanmasının ardından Balkan coğrafyasında Batı sistemine kurumlarıyla ve kültürel ve sosyolojik yapısıyla entegre olmuştur. Gerçekleştirilen entegrasyonun en önemli araçlarından biri işbirlikleridir. İşbirliğinin sağlanması amacıyla uluslararası düzende devletler, benzer amaçlar doğrultusunda işleyen uluslararası kurumları modern dönemde dizayn etmiştir. Bu kurumların kuruluş amaçları arasında ticari ilişkilerin geliştirilmesi, kültürel ve tarihi benzerliklerin kullanılarak refahın artırılması ve güvenlik kaygılarının giderilmesi bulunmaktadır. Uluslararası ilişkiler literatüründe de güvenlik boyutunda ilk gelen işbirliği alanı Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'dür (NATO).

Bu makalenin konusu da NATO'ya 2009 yılı itibarıyla üye olan Hırvatistan'ın ittifak ilişkisini nasıl şekillendirdiğini açıklamaktır. Hırvatistan, eski Yugoslavya'nın parçası olarak Soğuk Savaş'ın bitmesinin ardından Batı Bloku'nun parçası olmak üzerine dış politikasını şekillendirmiştir. Bu hedeflerinin ilk adımı, NATO üyesi olarak gerçekleştirilmiş, bir diğer hedef olan Avrupa Birliği (AB) üyeliği 2013 yılında başarılı bir şekilde sonuçlandırılmıştır.

İttifaklar, somut bir hedefe karşı ülkelerin anlaşmalarla ilişki tesis etmesidir. Uluslararası ilişkiler literatüründe devletlerin ittifaklar yoluyla hedeflere karşı orta paydada birleştiği ve tehdidin ortadan kalkmasının ardından ittifakın dağıldığı yer alır. (Snyder, 1991:121-142). NATO ise bu ittifak teorisinin dışında gelişim göstererek varlığının sebebi Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasına rağmen hayatta kalmıştır. Özellikle de askeri örgüt temelli yapılanması, siyasi kararlar alan bir çerçeveye dönüşmüştür (Sula ve Lülecı, 2013: 30-41). Hırvatistan ise dış politik hedeflerinden bir tanesine NATO üyesi olarak ulaşmıştır (Şimunović, 2015: 175-203).

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

Makalede Hırvatistan'ın NATO'da ittifak teorileri bakımından hangi amaçla bulunduğu açıklanacaktır. İttifak teorilerinde küçük ülkelerin güçlü bir ittifaka bağlandığında iki farklı davranış sergilediği yer almaktadır. Bunları ilki, peşine takılma (bandwagoning) hedefi ile ittifakın stratejisi doğrultusunda hareket etmesidir. Bu teoride küçük devlet kendi kararlarını uygulamakta zorlanır ve büyük ittifakın yönlendirmesiyle dış politik kararlarını belirler (Schweller, 1994: 72-107). Küçük devletlerin ikinci tercihi ise beleşçilik/bedavacılık (free-riding) politikasıdır. Bu politika kapsamında küçük devlet hem ittifakın imkânlarından faydalanır hem de kendi politikalarını uygular (Plümper ve Neumayer, 2015: 247-268).

Çalışma Hırvatistan'ın bağımsızlığını ilan ettiği 1991 yılı ile 2022 senesi arasındaki süreyle sınırlandırılmıştır. NATO, örgüt olarak üyelerinden her yıl belirli bir seviyede üyeliğe katkı yapmasını beklemektedir. Bununla birlikte NATO üyelerinden de savunma harcamalarını belirli bir seviyenin üstünde tutmasını istemektedir. Çünkü ülkelerin savunma harcamalarındaki seviye, örgütün genel güvenliği hakkında genel görüntüyü ortaya koymaktadır. Dolayısıyla ülkelerin yıllar içerisinde NATO içerisindeki ittifak stratejileri, bütün ülkelerin savunma politikalarını ve savunma harcamalarını anlamlı bir şekilde etkilemektedir. Bu doğrultuda araştırma içerisinde NATO'nun ittifak yapısı ve Hırvatistan'ın ittifak tercihleri yer alacaktır.

Makalenin odak noktasında Hırvatistan'ın ittifak arayışlarında hangi hususların ön plana çıkardığı yatmaktadır. Ayrıca NATO ittifakı özelinde araştırmada, ilk olarak devletlerin uluslararası düzende nasıl ilişki tesis ettikleri sorusuna, ikinci olarak ise Hırvatistan'ın yıllar içerisinde NATO'yu dış politikasında nereye konumlandığı sorularına cevap aranacaktır.

Makalenin hipotezi, Hırvatistan'ın NATO üyeliği öncesinde ve üyelik tarihinden itibaren NATO'yu araç olarak kullandığı, ulusal çıkarları doğrultusunda NATO politikalarına uygun hareket ettiği, Hırvatistan özelinde tek bir NATO politikası olmadığı şeklindedir. Yıllar içerisinde Hırvatistan, NATO politikalarına teslim olan bir stratejiyle hareket etmeyip uluslararası düzenin izin verdiği ölçüde kendi politikalarını uygulamıştır.

Çalışmayı özgün kılan en önemli husus, ittifaklar içerisinde küçük devletlerin büyük güçler etrafında aktif politikalarla hayatta kalabileceği, bağımsız dış politika izleyebileceğini göstermektir. Hırvatistan örneğinde Doğu Bloku'na yakın bir coğrafyada bulunmuş, iç çatışmalar yaşamış, nispeten yeni bir bağımsız devlet olarak uluslararası politikada yer almış bir aktörün büyük güçlerle ilişkisini hangi koşullar altında yürüttüğünün anlaşılması önem arz etmektedir.

Hırvatistan'ın NATO üyeliği öncesinde temel güvenlik stratejisi, Batı ve Atlantik İttifakı'na dâhil olmaktır (Šabić, 2014: 69-93). Üyelik sonrasında ise güvenlik şemsiyesinin verdiği rahatlık ve NATO'nun üyelerinden istediği kriterler, Hırvatistan'ın güvenlik yaklaşımlarını değiştirmiştir (Al Jazeera, 2023). Yıllar içerisinde özgün politikalar geliştirme zorunluluğu, ülkeyi siyasi ve askeri yeniliklere itmiştir. Çalışmada yeni koşullar ile Hırvatistan'ın fırsatları doğru değerlendirdiği varsayımı üzerinden hareket edilmektedir.

NEOERALİST İTTİFAK MODELLERİ

Literatürde devletlerarası ilişkinin iki boyutu olduğundan rahatlıkla bahsedilebilir. Bir tarafta mücadele ile başlayan ve savaşa varabilecek ilişki kümesi yer alırken diğer tarafta yakın ilişki tesis etme hedefi ile doğan iş birlikleri bulunur. Dolayısıyla devletler mücadele, çatışma ve savaş içerisinde bulunduğu kadar çıkarları doğrultusunda diğer devletlerle işbirliği tesis ederler. Nasıl ki uluslararası ilişkilerde mücadele modern dönemde diplomatik mücadeleden sıcak çatışma seviyesine kadar farklı seviyede çeşitli araçlar ile icra ediliyorsa aynı düzeyde işbirliği de birden fazla araçlar ve hedefler doğrultusunda kurulmaktadır.

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

İttifaklar, devletler arasında resmi bir şekilde veya gayriresmi yollarla tesis edilmektedir. Ülkelerin karar verme mekanizmasını elinde tutan güç, diğer devlet veya devletlerle ortak hedef ve düşmana karşı yazılı, yazısız ortaklık ilişkisi tesis etmektedir. Yukarıda ifade edildiği üzere, teşkil edilen ilişkinin çeşitleri birden fazladır. Bu doğrultuda ittifak teorisi çalışmalarının kökeninde klasik realizmin ortaya koyduğu güç dengesi bulunur. Güç dengesi, klasik realizm çalışmalarında devletlerin yükselen bir gücü dengeleme ihtiyacına işaret etmektedir (Yılmaz, 2008: 29).

Devletler, sistem içerisinde başka bir devletin gücünün kendi nispi gücünün üstüne çıkmasını arzu etmez. Bu yönde bir politika gördüğünde ise bu gücü dengeleme yönünde hamle yapar. Klasik realizm içerisinde düzenin iyi analiz edilmesi ve politika geliştirilmesi şeklinde yorumlanan güç dengesi teorisi, neorealizm tarafından farklı yorumlanır (Wohlforth, 2009: 1-20). Neorealist görüşe göre uluslararası sistem, devletlerin bir araya gelmesini sağlayan en önemli faktördür. Neorealistler tarafından uluslararası sistemin devletleri seçim yapmaya zorladığı ve güç dengesinin sistemin izin verdiği ölçüde meydana geldiği söylenir. (Keyik ve Erol, 2019: 12-49). Ayrıca klasik yorumların aksine yapısal olarak dizayn edilen yeni güç dengesinde devletler güç peşinde değil; güvenlik arayışındadır (Waltz, 1993: 44-79).

Öte yandan güç ve güvenlik arayışından farklı olarak ittifakların meydana gelmesini tehdidin sağladığı savunulmaktadır. Tehdit seviyesi devletin bulunduğu duruma göre farklılık gösterebilir. Bununla birlikte tehdit ülkenin bekasına yönelik olabileceği gibi, ekonomik ve stratejik amaçlara yönelik de olabilir. Tehdidin farklı seviyelerde tanımlanabilmesi devletlerin de uluslararası ilişkiler düzeninin değişen doğasında farklı tehdit tanımlamaları ortaya koyabileceğini göstermektedir (Walt, 1985: 3-43).

Söz konusu durum, ittifakların kalıcı olmadığını gösterir. Tehdidin değişmesi, işbirliğini farklı yönere kaydırabilir. İttifakların merkezinde yer alan bir diğer unsur ise ortak noktada birleşmedir. Devlet mekanizmaları, tehditler karşısında diğer devletlerle ilişki kurarak güvenliğini, hedeflerine ulaşmayı sağlarken; aynı durumda yer alan devlete karşı sorumluluk altına girer. Sorumluluk ise devletlerin bağımsızlığını etkilemektedir. Sorumluluklar çerçevesinde hareket etmesi gereken devlet, esnek hareket edemez ve azami faydayı elde edemez. Söz verme, sözün yerine getirilmesi ve aksi durumda bunun cezalandırılması konusunda ise uluslararası ilişkiler disiplini oldukça karamsardır. Çünkü uluslararası hukuk alanındaki güç faktörünün önemi göz ardı edilememektedir. Dolayısıyla güçlü devletler hukukun üstünlüğünü hiçe sayabilmekte, bu durumda da ittifaklar değişiklik gösterebilmektedir (Yalçın, 2015: 399-409). Gerçekleştirilen bir çalışmada ülkelerin savunma anlaşmalarına uyma oranının %41 seviyelerinde olduğu görülmektedir (Berkemeier ve Fuhrmann, 2018).

Ayrıca devletlerin sadece güç veya tehdide karşı birleşmediğini savunan teorisyenler de bulunmaktadır. Üçüncü bir yol olarak devletlerin çıkarlarının peşinde koşabileceği savunulur (Schweller, 1994: 72-107). Buna göre bir devlet sadece dengeleme (balancing) yapmak istemez. Güçlünün peşine takılma stratejisi (bandwagoning) ile ittifakın sağladığı faydayı elde etmek ister. Böylece devlet az bir maliyetle çok fazla yarar sağlar. Hem de kendi başına böyle bir getiriye sağlayabilecek gücü elinde bulundurmamaktadır. Özellikle de peşine takılma stratejisinin sistem içerisinde küçük devletler tarafından tercih edildiği söylenebilir.

Realizm içerisinde büyük güçlerin tercihlerini açıkladığı söylenebilecek saldırgan realizm ise ittifak tercihlerini farklı bir şekilde yorumlamaktadır. Büyük güçlerin ittifaklar yoluyla kendisinin katlanması gereken maliyetlerden uzaklaşabileceğini ve maliyeti başkasına devredebileceğini (buckpassing) açıklamaktadır. Böylece devletler harcamalarını kısarak hedeflerine ulaşabilir (Christensen ve Snyder, 1990: 137-168).

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

Aynı zamanda 1990'lı yıllar sonrasında multidisipliner yaklaşımlara da sahip olduğu söylenebilecek inşacı yaklaşım ittifak tercihlerinde gücü kabul etmektedir. Avrupalı liberal devletler için ABD'nin güçlü olması, tehdit olarak sayılmazken; Rusya'nın güç kazanması, dengelenmesi gereken durum olarak ortaya çıkmaktadır (Müller ve Albert, 2020:109-128). Farklı bilim alanlarının çalışmalarına konu olan devlet davranışının ise "bedavacılık veya beleşçilik" (free-riding) olduğu söylenebilir. Bu ittifak tercihlerinde maliyet çok aza indirgenir ve güçlü devletin sağlayacağı bütün yararlar elde edilir. Bu stratejiyi ilginç kılan özellik ise bunun bir süre sonra sürekli hale getirilmek istenmesi ve doğal davranış olarak sunulmasıdır (Fettweis, 2011: 316-332).

Yıllar içerisinde çalışma sahalarının genişlemesiyle birlikte çok farklı teoriler ortaya çıkmıştır. Üçüncü dünya ülkelerinin sadece sistem ve dış etkenli etkilerle oluşmayacağı, devletlerin iç faktörlerinin de ittifak ilişkilerinde dikkate alınması gerektiği omnibalancing teorisiyle açıklanmıştır (David, 1991: 233-256). Buna ek olarak dengelemenin çeşitleri de ortaya atılmıştır. Ayrıca negatif dengeleme, yumuşak dengeleme ve uzak/yakın dengeleme stratejileri gücün dengelenmesinin farklı yolları olarak açıklanmıştır (Özlük, 2017: 221-263).

NATO VE İTTİFAK TERCİHLERİ

Bu bölümde NATO'nun yıllar içerisinde ülkelerin ittifak yaklaşımları doğrultusunda nasıl bir dönüşüme uğradığı değerlendirilecektir. NATO'nun uğradığı dönüşüm, Hırvatların tarihiyle derinleştirilecektir. Bağımsızlık öncesi Hırvatlar ve bağımsız bir devlet olarak Hırvatistan, NATO politikalarından doğrudan etkilenmiştir. Aynı zamanda Hırvatistan, NATO'nun ortak politik tercihlerine göre kendisini konumlandırmıştır. Hırvatların dâhil olduğu Yugoslav devleti, NATO'ya muhalif veya tarafsız

politikalar tercih ederken; bağımsızlık sonrasında Hırvatistan'ın NATO politikası aksi yönde olmuştur. Dolayısıyla NATO'nun ilk kurulduğu yıllardan günümüze kadar uzanan hikâyesi, Hırvatistan'ın güvenlik tercihlerini açıklamada değerlidir. NATO'nun kronolojik olarak ittifakı nasıl yorumladığı ve genişleme tercihleri uluslararası sistemin yapısının anlaşılmasını da kolaylaştırmaktadır. Böylece bu bölümden iki farklı çıktı beklenmektedir. İlk olarak NATO'nun yıllar içerisindeki dönüşümünün ittifak teorileri yoluyla anlaşılması kolaylaştırılacaktır. İkinci olarak bir sonraki bölümün öncesinde NATO'nun evrimi ile uluslararası sistemin doğası açık olarak ortaya konulacaktır.

NATO, 1949 yılında ABD öncülüğündeki on iki ülke tarafından anlaşmayla Sovyetler Birliği (SSCB) tehdidine karşı kurulan askeri ittifaktır. ABD tarafından İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'nın ve Batı'nın liberal düzeni benimseyen devletlerin geleceği için önemli hedefler belirlenmiştir. İlk sırada askeri, siyasi ve kültürel olarak Sovyet tehdidinden ülkeleri korumak yer almıştır. Bir güvenlik şemsiyesinin inşası sonrasında ise askeri ve siyasal olarak dağılmış Avrupa devletlerini kendilerine yetebilir hale getirmek bulunmuştur. Böylece liberal düzenin hâkim hale gelmesi ve serbest ticaretin yolu açılması hedeflenmiştir.

NATO toplam sekiz genişleme yaşamıştır. Bu genişleme stratejisini iki döneme ayırmak yerinde olacaktır. İlk dönem genişlemeleri, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından öncesi; ikinci dönem ise Sovyetler Birliği'nin dağılmasında sonrasını içermektedir. İlk dönem stratejisi çok açıktır. Her hedef ve planlama büyüklük üzerinden hesap edilmiştir. Olası Sovyet ve nükleer tehdide karşı büyük kuvvetler, gelişmiş ateş gücü, nükleer tehdide karşı nükleer caydırıcılık ve saldırıda imha garantisi ortaya konmuştur. (Paulauskas, 2018).

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

Bu kapsamda 12 üyeyle yolan çıkan NATO, ilk genişlemesini 1952 yılında yaşamıştır. Türkiye ve Yunanistan, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Sovyet tehdidiyle karşı karşıya kalmış ve Truman Doktrini'yle yardım kapsamına dâhil edilmiştir. İki ülke, bir ittifakın kurulması sonrasında askeri anlaşmanın içerisine dâhil edilmiştir. 1955 yılında Batı Almanya ve 1982 senesinde İspanya'yla NATO, Soğuk Savaş dönemini 16 üye olarak tamamlamıştır. Soğuk Savaş dönemi kendi içerisinde de farklı dönemlere ayrılabilir. Fakat NATO'nun ortak stratejisinin merkezinde Sovyet tehdidi bulunmuştur.

İkinci dönemde ise büyük tartışmalar yaşanmıştır. Çünkü devletler, NATO içerisinde temel bir tehdit etrafında birleşmiştir. Dolayısıyla Sovyet tehdidi ortadan kalktığı için NATO'nun varlığını sürdürmesinin gerekliliği sorgulanmıştır. Sorgulamaların içerisinde NATO'nun bir örgüt olarak görevini tamamladığını iddia edenlerin aksine; NATO dönüşerek ve aktif rolünü arttırarak yoluna devam etmiştir. NATO, büyük devletler arasında yaşanan mücadeleyi etnik savaşlar, radikal milliyetçilik, kitle imha silahlarının yayılması, uluslararası terörizm gibi sorunlarla ikame etmiştir.

Dönüşümün ilk politikası coğrafi büyüme olmuştur (Sula ve Lüleci, 2013: 30-41). Sovyetler Birliği'nin boşalttığı Doğu Avrupa'da ilk genişlemeler yaşanmıştır. 1999 yılında üç ve 2004 yılında yedi ülke yaşanan iki büyüme evresinde ittifaka katılmıştır. 2009 yılında Hırvatistan ve Arnavutluk, 2017 senesinde Karadağ, 2020 yılında ise Kuzey Makedonya, NATO'ya katılarak 30 üye sayısına ulaşmıştır.

Coğrafi genişlemenin yanında üye olmayan diğer ülkelerle de işbirliği çalışmaları başlatılmıştır. Bilhassa 1994 yılında Rusya, Doğu Avrupa, Orta Asya, Kafkasya ülkelerinin içerisinde bulunduğu Barış İçin Ortaklık (BİO) girişimi başlatılmıştır. Bu girişimdeki amaç, kriz yönetimi ve barışı tesis etme operasyonlarında işbirliğini sağlamak olmuştur. Hemen bu girişimin

ardından da 1995 senesinde Akdeniz’de yer alan Mısır, Fas, Tunus, İsrail, Ürdün ve Moritanya’yla işbirliği mekanizması olarak Akdeniz Diyaloğu başlatılmıştır. 2000’li yıllarla birlikte NATO, Rusya ve Ukrayna’yla diyalog süreçlerini artırma gayretini ortaya koymasına rağmen istenilen ilerleme kaydedilememiştir.

NATO’nun Soğuk Savaş ve sonrasında üyelerinin ittifaka bakış açılarında ciddi farklar bulunmaktadır. Özellikle de Soğuk Savaş döneminde ittifak ülkeleri, kolaylıkla NATO kararlarına ve işbirliğine ikna olmuştur. Fakat Soğuk Savaş’ın bitmesiyle tehditler değişmiş ve mutlak bir tehditten söz edilemez olmuştur. NATO, ilk kurulduğu günden itibaren 5. maddesi gereği savunma ittifakı olarak adlandırılabilir. Bunun yanında Batı normlarına sıklıkla vurgu yapılması ve üye ülkelerin bu prensiplere bağlılığı diğer savunma ittifaklarından NATO’yu ayırmaktadır. Soğuk Savaş sonrası dönemde Batı normları, NATO içerisindeki önemini yitirmemiştir. Ayrıca örgütün Batı merkezli askeri ittifak özelliği değişime uğramıştır (Monaghan, 2022).

Coğrafi genişleme ve stratejik işbirliği çalışmaları örgütü küresel ilişki kuran bir yapıya büründürmüştür. Dolayısıyla örgüt içerisinde siyasi ve normatif söylem, askeri planlamaların önüne geçmiştir. Bu örgüt içerisinde devletlerin eski bağlılıklarını sürdürmesini zorlaştırmış ve geleceği hakkında sorgulamalara gidilmesine neden olmuştur (Oğuzlu, 2012: 99-124). Batı, örgütün eski kıta merkezli askeri örgüt olarak devam etmesini arzu etmiştir. ABD ise stratejik önceliklerini Avrupa’nın merkezinden ilk yıllarda Ortadoğu’ya kaydırmıştır. Son yıllarda ortaya çıkan Çin tehdidi ise ABD’nin ana stratejisini Asya-Pasifik yönüne çevirmiştir.

NATO, yukarıda ifade edilen özellikleri itibarıyla ittifak içerisindeki devletlerin farklı stratejileriyle karşılaşmıştır. Bir ittifak içerisinde belirli miktarlarda olmak üzere devletlerin sorumluluğu paylaşması beklenmektedir. Dolayısıyla NATO içerisinde de benzer bir paylaşımın olduğu düşünülebilir. Fakat NATO’nun tarihi eşit sorumluluk konusunda

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

tartışmalıdır. Çünkü büyük devletlerin stratejik hedefleri geniş çaplı harcamaları gerektirmektedir. Tehdit ve hedefleri doğrultusunda yapılan büyük miktarlarda askeri yatırım geniş çaplı güvenlik ortamı inşa etmektedir. Böylece genele yayılan güvenlik küçük devletlerin de bu güvenlik alanından en az maliyetle faydalanmasını sağlamaktadır. Bu da ittifak teorileri bakımından bedavacılık (free-riding) problemini ortaya çıkarmaktadır.

NATO, 1950 ve 1960'lı yıllarda bedavacılık problemiyle karşılaşmıştır. ABD, İngiltere, Fransa ve Batı Almanya diğer üyelerden daha fazla sorumluluk almış ve harcama yapmıştır. Diğer üye ülkeler ise bu harcamaların yarattığı güven ortamından fayda sağlamıştır. 1970 ve 1980 yıllarda ise NATO stratejisini değiştirmiştir. Küçük ülkelerin de ortak savunma harcamalarına katkı sağlamaları talep edilmiştir. Ayrıca müşterek askeri hareketler planlanarak daha az bedavacılığın oluşması engellenmeye çalışılmıştır. 1980 ve 1990'lı yıllarla birlikte NATO'nun ilk yıllarına göre, ABD'nin savunma harcamalarında azalma yaşandığı; fakat diğer üye ülkelerin gerekli desteği vermemeye devam ettiği söylenebilir (Zannella, 2020).

NATO içerisinde sorumluluğun paylaşılmasını ölçen farklı kıstaslar bulunmaktadır. Bunlar içerisinde savunma harcamalarının Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya (Gross Domestic Products-GDP) oranı, NATO'ya gerçekleştirilen nakdi yardımlar, askeri personel sayısının olduğu söylenebilir. Soğuk Savaş sonrasında ise barışı koruma operasyonlarına sunulan katkı ve insani yardımlar hesaplamalara dâhil edilmiştir. Gerçekleştirilen çalışmalarda birden fazla metotlar kullanılmış ve farklı sıralamalar oluşturulmuştur (Hartley ve Sandler, 1999: 65-80). Ancak savunma harcamaları ve GDP'lerin yıllar içerisinde karşılaştırılması önemli bir kriter olarak ortaya konmuştur.

NATO toplantılarında üye ülkelerin hem ittifakın devamlılığının sağlanmasına hem de NATO, hazırlık seviyesinin korunmasına yönelik kararlar alınmaktadır. 2006 yılında NATO'ya üye ülkelerin Savunma Bakanları tarafından her ülkenin savunma harcamaları ve GDP oranlarının en az %2 seviyesinde olması gerektiği kararı alınmıştır.

Ayrıca doğrudan ve dolaylı harcamalar yoluyla NATO'nun hem idari hem de müşterek görevlerinin yürütülmesi için üye ülkelere karşı mali destek kriterleri ortaya konmuştur (NATO, 2023). Doğal olarak alınan bu karar yıllar içerisinde farklı tartışmaları doğurmuştur. Örneğin 2015 yılında verilerine göre Almanya, savunma harcamaları ve kabul edilen GDP oranını yakalayabilmesi için yaklaşık 37 milyar dolar olan harcamalarına en az 42 Milyar dolar daha eklemesi gerektiği görülmüştür. Özellikle de istatistiki olarak karşılaştırmalar yapan araştırmacılar, bu rakamların reel bir çözümü yansıtmadığını ifade etmektedir. Sorumluluk paylaşımının harcamalar üzerinden değil; farklı metotlar üzerinden de hesaplanabileceği savunulmaktadır (Dempsey, 2015).

Bununla birlikte Avrupa'nın savunma harcamalarını artırmasının gerekli olmadığı ve Avrupa'nın askeri yatırımlar yerine karşılaştığı diğer problemleri çözmeye gayret etmesi yönünde görüşler de bulunmaktadır (Kay, 2015). Fakat ABD merkezli görüşlerde ise yıllardır ABD'nin yaptığı harcamalarla Avrupa'nın güvenliğini sağladığı görüşü hâkimdir. Bu doğrultuda Avrupa bedavacı politikalarla refahını sağlamıştır (The Economist, 2022).

HIRVATİSTAN VE NATO

NATO'nun genel durumunun açıklanmasının ardından bu bölümde Hırvatistan ve NATO ilişkisi tarihi ve güncel durumu itibarıyla incelenecektir. Fakat ilk olarak Hırvatların coğrafi tarihi anlatılacaktır. Ardından devletleşme süreçleri ve güvenlik perspektifleri ele alınacaktır. Son olarak da Hırvatistan'ın NATO üyelik süreciyle bu bölüm bitirilecektir.

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

Hırvatlar, Balkanlar'a Slav halk tarihiyle ortak olarak 7. yüzyılda yerleşmiştir. Bölgeye yerleşmelerinin ardından Katolik Hristiyan inancı benimsenmiş, Slav dillerine bağlılık sürdürülmüştür. İdari olarak ise Hırvat halkı, kendi liderleri tarafından 11. yüzyıla kadar yönetilmiştir. 11. yüzyıl ve 15. yüzyıl arasında ise Macar Kralı tarafından yönetilen Hırvatlar, 15. yüzyıl sonrasında Osmanlı yönetime altına girmiştir.

Uzun yıllar bölge, Osmanlı Devleti ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu çekişmesine sahne olmuş ve 19.yüzyıl itibarıyla Avusturya-Macaristan hâkimiyeti görülmeye başlanmıştır. Aynı zamanda 19. yüzyıl, milliyetçilik akımlarının hız kazandığı bir dönemdir. Bu akımdan Hırvat halkı da etkilenmiştir.

Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar gelişen milliyetçi fikir, savaş sonunda Sırp, Hırvat ve Sloven halklarının birleşimiyle Yugoslavya devletini doğurmuştur. Fakat Hırvatlar içerisinde Slav halkıyla birlikteliği kabul etmeyen gruplar da bulunmuştur. Ustaşa isimli aşırı sağ görüşlü örgüt, Hırvatların bağımsız devleti olması gerektiğini savunmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nda Yugoslavya, Almanya tarafından işgal edilmiş ve idari bölgelere ayrılmıştır.

Ustaşa liderliği ise bunu fırsat bilerek Zagreb merkezli Hırvat devletini kurmuştur. Aynı yıllarda aşırı sağa karşı hareketler de ortaya çıkmıştır. Bunların başında Yugoslavya Komünist Partisi liderliğindeki Partizan hareketidir. 1941 yılında Partizan hareketi, silahlı bir ayaklanma başlatmıştır. Bu ayaklanma, uzun yıllar devam etmiş ve Sovyetler Birliği'nin desteğini almıştır. Josip Broz Tito liderliğindeki hareket, 1944 yılında diğer tüm gruplara karşı silahlı üstünlüğü ele geçirmiştir. Tito ve Partizan hareketi, 1945 yılında tüm bölgeye hâkim olarak Demokratik Yugoslavya Federasyonu'nu kurmuştur. 1945-1991 yılları arasında Hırvat halkı,

Sosyalist kimliğe sahip Yugoslavya idari yapılanması içerisinde yaşamıştır. Bu yıllar arasında ayrılıkçı ve milliyetçi görüşlere sahip Hırvat bürokratlar merkezden uzaklaştırılmıştır. Sırp ve Partizan fikirleri etrafında Yugoslav devleti yönetilmiştir (Pavličević, 1996: 381-391).

Yugoslavya devletini 46 yıllık serüveni itibarıyla farklı dönemlere ayırmak mümkündür. Fakat Sosyalist fikri temellerin egemen olması, Sovyetler Birliği'nin uydu devleti olması sonucunu ortaya çıkarmamıştır.

Öte yandan Yugoslav devleti içerisinde çok farklı etnik unsurların uzun yıllar sonucunda milliyetçi hareketlerin etkisi altına girmesi, ekonomik olarak kuzeyde kalan Hırvat ve Slovenlerin güney bölgesine göre daha hızlı ilerleme kaydetmesi çözümlere yol açmıştır (Yağcı, 2019: 245-258). Bu zorlu yılların ardından Hırvatistan, 1991 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir. Hırvatistan'ın bağımsızlık ilan ettiği bölgede yaşayan Sırp'lar ise bu karara karşı çıkmış ve iki etnik grup arasında silahlı mücadele dönemi yaşanmıştır. 1992 yılında Birleşmiş Milletler'in desteği sonrasında Hırvatistan uluslararası olarak tanınmıştır. Yugoslavya'nın dağılması, Bosna-Hersek bölgesini de derinden etkilemiştir. Hırvatistan, bağımsız bir devlet olarak Bosna Hersek topraklarında Boşnak-Hırvat Koalisyonu'nu desteklemiştir. 1992-1995 yılları arasında yaşanan çatışmanın ardından Dayton Anlaşması'yla bölge kısmi olarak silahlı çatışmaların yaşanmadığı bir döneme girmiştir (Britannica, 2022).

Bağımsızlığının ilk gününden itibaren Hırvatistan, yönünü Avrupa'ya çevirmiştir. Güvenlik ve stratejik hedeflerini ise AB ve NATO üyesi olmak olarak belirlemiştir. Bu doğrultuda ilk ciddi adım, 2003 yılında NATO üyeliği için sürecin başlatılması olmuştur. Ayrıca 2005 yılında AB'ye üyelik için görüşmelerin başlanmasıyla süreç ilerlemeye devam etmiştir. Süreçlerinin işletilmesi sonrasında ilk hedef, 2009 yılında NATO üyeliğiyle gerçekleşmiştir. 2013 yılında da Batı-Atlantik İttifakı'nın son halkası, AB üyeliğiyle tamamlanmıştır.

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

1990'lı yıllar, Hırvatistan açısından hedeflerin olduğu ve bağımsızlık sancılarının çekildiği yıllar olmuştur. Yaşanan silahlı mücadeleler ve Franjo Tudjman'ın başkanlığında 1990-1999 yıllarının otoriter bir anlayışla geçmesi, Hırvatistan'ın hedeflerine ulaşmasını engellemiştir. Tudjman'ın 1999 senesinde ölümü ve 2000 yılı sonrasında koalisyon hükümetlerinin görev alması, Hırvatistan'ın hedeflerine doğru ilerlemesinde hızlandırıcı bir katkı sağlamıştır. Bunun en büyük göstergelerinden bir tanesi 2002 yılında Ulusal Güvenlik Belgesi'nin ilk defa yayınlanmış olmasıdır.

Özellikle de 1990-2000 yılları arasında Hırvatistan'ı iki boyutla değerlendirmek gerekmektedir. İlk olarak Hırvatistan'ın bağımsızlığını kazanmasının ardından bağımsızlık için silahlı mücadele dâhil birçok iç istikrarsızlık kriterlerini deneyimlemiştir. Dolayısıyla on yıllık periyodun Hırvat halkı açısından sancılı geçtiğini söylemek zor değildir. Bu dönemde en önemli ulusal hedef olarak bağımsızlığın sürdürülmesi, ülke topraklarının korunması ve ülkedeki barışın tesis edilmesi olarak belirlenmiştir.

Teorik olarak yaklaşıldığında sıralanan ulusal stratejilerin doğal olduğunu kanısı oluşabilir. Hırvatistan örneğinde bu stratejik önceliğe sahip ihtiyaçların gerçek tehditlerle karşı karşıya olduğu görülebilir. Bu sebeple Hırvat güvenlik stratejisinde ve dış politik hedeflerde acil ihtiyaçlar sıklıkla vurgulanmıştır.

İkinci sırada ise yine Hırvatistan içerisinde dengeyi sağlama adına ekonomik özgürlük belirlenmiştir. Ekonominin ülkedeki insanlar üzerinde refah artırıcı etkisi üzerinde durulmuştur. Çünkü Yugoslavya'da refah Hırvat yoğunluklu topraklara sirayet etmemiştir. Bunun sonucu olarak Hırvatistan'ın bağımsızlık ilanı sonrasında ekonomik canlılığı zayıf, içgüdüsel güvenlik problemlerine odaklanmış ülkeye sahip bir devlet olduğu söylenebilir.

1990-2000 yılları arasında vurgulanması gereken ikinci boyut ise uluslararası sistem içerisinde yaşanan değişimdir. Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından iki kutuplu sistem sona ermiş ve ABD'nin mutlak hegemonyası ilan edilmiştir. Bu doğrultuda dünyanın her yerinde sistemik değişimler yaşanmıştır. Sistemde yaşanan köklü değişiklikler ülkelerin sahip olduğu güç itibarıyla ülkeleri etkilemiştir. Yaşanan değişim yıllarında yeni bir ülke olan Hırvatistan zorlukların tamamını hem içeriden hem de dışarıdan hissetmiştir (Tatalović, 1999: 41-49).

Hırvatistan bağımsızlığının ardından ilk savunma stratejisini 1991 yılında yürürlüğe koyduğu "Savunma Yasası" ile ortaya koymuştur. Bu yasada Hırvat hükümetine kendisinden daha güçlü bir orduya karşı koyma haklarını sağlama görevi verilmiştir. Temel konsept, anavatanın savunması ve modern orduyu tesis etmek şeklinde belirlenmiştir. Hırvatlar arasında farklı partilerin varlığına rağmen bağımsızlık yolunda birleşme gerçekleşmiştir. Uluslararası organizasyonların Balkan savaşlarına hazırlık olarak yakalanması dış desteği geciktirmiştir. İçerideki egemenlik savaşında 1990'lı yılların sonuna doğru kesin zafer elde edilmiştir. Fakat aynı zamanda yeni zorluklarla karşı karşıya kalınmıştır. Hırvat hükümeti hukuk düzeni tesis etme ve orduyu modernize etme ihtiyacını hissetmiştir (Kratohvil, 2013: 1-32).

Zagreb yönetimi, ilk strateji belgesini 2002 yılında yayınlamıştır. Belgenin bölgesel tehditler çevresinde şekillendiği söylenebilir. Ulusal Güvenlik Belgesi'nin en eleştirilen noktası ise savaş sonrası ruhunu yaşatmasıdır. Batı ve Atlantik ittifakının insan hakları, ortak güvenlik hedefleri gibi normlarının hissedilmediği belgede organize suçlar, ekonomik istikrar, aşırı hareketler, gücün kötüye kullanımı konuları vurgulanmıştır. Dolayısıyla belgenin birçok çevre tarafından beğenilmediği söylenebilir. Fakat belgenin yenilenmesi, NATO ve AB üyelikleri sonrasında 2017 yılında gerçekleşmiştir.

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

Hırvatistan'ın 1990 yılı sonrasında politika tercihlerinde görevdeki hükümetin de etkili olduğu ifade edilebilir. 1990'lı yıllarda politik milliyetçilik güçlü olmasına rağmen 2000'li yıllar sonrasında Batı yanlısı hükümetler göreve gelmeye başlamıştır. Özellikle de 2016 yılı sonrasında Rusya'nın bölgeye nüfuz etme girişimlerine karşı önemli ortaklardan bir tanesi Zagreb yönetimi olmuştur.

Diğer taraftan Hırvatistan'da yıllar içerisinde organize suçlar ve kaçakçılık faaliyetleri uzun yıllardır güvenlik sorunu olarak devam etmektedir. Bunun en büyük sebeplerinden biri doğudan gelen yolların ülkeden geçerek batıya ulaşıyor olmasıdır. Hırvatistan'ın güvenlik stratejilerinde öncelikler, siyasi istikrarın sağlanmasının ardından içeriden dışarıya doğru geçiş yapmıştır. 2014 yılında Ukrayna'da yaşanan kriz ile başlayan süreç hibrit tehditleri, siber saldırıları ve mülteci akınlarını ülkenin gündemine taşımıştır. Ayrıca son yıllarda gözükten en büyük güvenlik sorunu enerji tedarikidir. Enerji konusunda tüm Avrupa'nın olduğu gibi, Hırvatistan da Rusya'ya bağımlıdır. Enerji tedariki yıllar içerisinde ABD ve Katar'dan gerçekleştirilen ithalatla çözülmeye çalışılmaktadır.

2002 ve 2017 yıllarında yayınlanan strateji belgelerinde temel farklılıklar bulunmaktadır. Bunların başında insan haklarının 2017 senesinde sıklıkla vurgulanması gelmektedir. 2002 yılında değinilmeyen politik haklara, Batı değerlerine sıklıkla değinildiği görülmektedir. Ayrıca NATO ve AB üyelikleri sonrasında belgede NATO ve AB stratejilerine yoğunlaşmaktadır. Yeni belgede özellikle Hırvatistan'ın çok etnikli yapısı, ilk belgeye göre fazlalıkla ifade edilmiştir. 2017 belgesinde büyük bir savaş tehlikesi görülmemekle birlikte sınır problemlerinin ve çevre ülkelerde yaşanabilecek gerginliklerin Hırvatistan'ı etkileyebileceği değerlendirilmiştir.

Bilhassa Hırvatistan'ın NATO üyesi olmayan ülkelerle sahip olduğu sınır ilişkileri, ülkenin en büyük çekinceleri arasında yer almaktadır. Askeri yapılanmasının ise NATO standartlarına uygun haline getirilmesi stratejik hedefler arasında yer almaktadır. NATO'nun görevlerine katkı sağlayan Hırvatistan'ın girebileceği konvansiyonel tehditlere karşı askeri yapılanma hazır hale getirilmektedir. Son belgede özellikle de askeri harcamaların GSYİH oranında %2'ye çıkarılması planlandığı belirtilmektedir.

Bağımsızlığın ilanının ardından Hırvat Askeri Kuvvetleri'nin ilk amacı, ülkenin bağımsızlığını korumak ve dışarıda gelecek tehditlere karşı hazır olmak olarak belirlenmiştir. Bu hedefin sistem içerisindeki her ülke için aynı doğrultuda olduğu söylenebilir. İkinci hedef olarak da uluslararası güvenliğe katkı vermek benimsenmiştir. Bu hedefe ulaşılması için Hırvat Askeri Kuvvetleri tarafından uluslararası organizasyonlarca yürütülen barış misyonlarına, insani yardım faaliyetlerine katkı sağlama önemli görülmüştür. Hırvatistan'ın askeri harcamaları bağımsızlık ilanı sonrasındaki dönemler karşılaştırıldığında, 1990'lı yılların ortalarında en yüksek seviyeleri görmüştür. Balkanlardaki silahlı çatışmanın bitmesinin ardından savunma harcamaları ve GDP oranı %1.5 seviyelerinde seyretmiştir.

İki stratejik belgenin yanında Hırvatistan, 2006-2015 ve 2015-2024 yılları arasında kapsayan iki farklı "Hırvatistan Askeri Kuvvetler Uzun Dönem Gelişim Planı" yayınlamıştır. İlk yayınlanan belgede, askeri harcamaların üç farklı kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bunlar; personel harcamaları, operasyonel maliyetler ve son olarak da temin ve teknolojik yenileme faaliyetleridir.

Savunma harcamaları içerisinde %45'in üzerinde personel harcamaları bulunmaktadır. Personel harcamalarını %30 civarında operasyonel harcamalar ve %25 seviyelerinde teknolojik yenileme kalemi takip etmektedir. Raporda 2006 yılı harcamasının %1.77 GSYİH seviyesinde olduğu ve 2010 yılı sonrasında %2 seviyesinin hedeflendiği belirtilmiştir.

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

Ayrıca savunma harcamalarının kalem olarak dağılımında değişiklikler öngörülmektedir. Personel harcamalarının %42, operasyonel harcamaların %28 seviyelerine çekilmesi, teknolojik yenileme yatırımların ise %30'a çıkarılmasının planlandığı belirtilmiştir (The Republic of Croatian Minister of Defense, 2006).

İkinci yayınlanan belgede Hırvatistan açısından iki stratejik hedef olan NATO ve AB üyeliğinin başarılı bir şekilde gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Fakat yaşanan ekonomik krizler sebebiyle savunma harcamalarında düşüş yaşandığı açıklanmıştır. Ayrıca belgede, ilerleyen yıllar için makro ekonomik belirsizliklerden dolayı savunma harcamaları konusunda tahminde bulunulamayacağı; fakat %2 GSYİH hedefinin korunduğu eklenmiştir. Harcamaların dağılımında ise 2014 yılında %61 oranında personel giderlerinin, %21 ile operasyonel harcamaların ve %12 seviyelerinde teknolojik temin ve geliştirme faaliyetlerinin bulunduğu görülmektedir. %6'lık dilimde ise uluslararası misyon ve personele bağlı diğer giderler yer almaktadır. Aynı zamanda 2024 yılı için bu belgede harcamaların dağılımında hedefler ortaya konulmuştur. Personel giderlerinin %38 seviyelerine indirilmesiyle operasyonel harcamaların %33'e, teknolojik yenileme ve temin harcamalarının %21 seviyelerine getirilmesi planlanmıştır (The Republic of Croatian Minister of Defense, 2014).

NATO ise resmi olarak ülkelerin harcamalarını dört farklı kategoride sınıflandırmaktadır. Bunlar personel harcamaları, ekipman giderleri, inşa/gelişim giderleri ve diğer giderlerdir. Personel harcamaları hâlihazırda görev yapan ve emekli olan personele harcanan giderleri içermektedir. Ekipman giderleri ise büyük çaplı tedarikleri ve araştırma-geliştirme projelerini kapsamaktadır. İnşa/gelişim sınıflamasında ise ülkelerin tesislerine ve askeri yapıları ise harcanan parayı yer almaktadır. Diğer kategorisinde operasyonel faaliyetler, diğer araştırma-geliştirme faaliyetleri ve üstte sayılmayan bütün giderler yer alır (NATO, 2022).

Son yıllarda savunma harcamaları üzerine araştırmalarının arttığı görülmektedir. Bu araştırmaların içerisinde sayısal verilerin analizleri de yer almaktadır. Buna göre, NATO'da yer alan ülkelerin savunma harcamaları üç farklı kümeyi oluşturmaktadır. Bu kümeler; teçhizat, ekipman ağırlıklı harcamaların gerçekleştirildiği küme, personel harcamalarının yoğunlukla yer aldığı küme ve dengeli harcamaların bulunduğu küme olarak ifade edilebilir. Kümeleme sisteminde Hırvatistan'ın 2014 ve 2021 yılları arasında personel harcamalarının yoğun yapıldığı kümede yer aldığı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca NATO içerisinde ekipman ve inşa-gelişim faaliyetlerine en az katkıyı sunduğu söylenebilir (Özcan, 2022: 261-280).

SONUÇ

Küçük devlet (small state) kavramı, I. Dünya Savaşı'nın ardından uluslararası düzenin merkezine girmiştir. Savaşın ardından geniş coğrafyalara hâkim imparatorlukların tarih sahnesinden ayrılmasıyla farklı büyüklüklerde bağımsız devletler ortaya çıkmıştır. Uzun yıllar farklı coğrafyalarda büyük güçler bizzat ordularıyla mücadele ederken savaş sonrasında etnik unsurlar sistemde sayısal olarak öne çıkmıştır. Ancak yine de yönetme geleneğine sahip olmayan yeni uluslar, büyük güçlerin etkisi altında kalmaktan kurtulamamıştır. Küçük devletler için ikinci kırılma, SSCB ve Yugoslavya'nın dağılması olmuştur.

Yaşanan değişiklikler sonucunda tek kutuplu uluslararası düzen içerisinde yeni devletler ortaya çıkmıştır. İki dünya savaşı sonrasında ortaya çıkan devletlerin geleneklerini yerleştirmesi ve yeni devletlerin eklenmesi küçük ama etkin devletleri uluslararası sistemde sözü geçer hale getirmiştir.

Küçük devletlerin etkinliği sistem içerisinde arttıkça, teorik çalışmalarda daha çok yer verilir ve tartışılır hale gelmiştir. Her kavramda olduğu gibi ilk olarak hangi parametrelerle küçük devletin tanımlanacağı

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

sorunu ortaya çıkmıştır. Gerçekleştirilen araştırmalarda üç farklı yaklaşımın benimsendiği söylenebilir. Bu yaklaşımlar; niceliksel, niteliksel ve algısaldır. Niceliksel yaklaşımlar ülkenin sahip olduğu sayısal değerlere odaklanmaktadır. Bunların başında nüfus, GSYH, toprak parçası kriterleri yer almaktadır (Crowards, 2002: 143-179).

Niteliksel değerlendirmelerde ise devletler güç ilişkileri üzerinden sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada küçük devletlerin büyük devletlere nazaran başka devletleri etkileme ve içeride otonomiyi tam anlamda sağlamada zayıf kaldıkları belirtilmektedir (Goetschel, 1998: 14-15).

Son olarak da küçük devletler, algısal olarak değerlendirilmektedir. Bu yaklaşımda küçük devletin kendisini koruyamayacağını ve hedeflerine ulaşması için güçlü devletlere ve ittifaklara ihtiyacı olduğunu hissettiği savunulmaktadır. Ayrıca bu yaklaşımının iki yönü bulunmaktadır. İçeride halk ve devlet, kendisini küçük olarak tanımlamakta ve dışarıda da devletin yetersizlikleri kabul edilmektedir.

Küçük devletlerin tanımının ardından çalışmaların konusu küçük sınıflamasında yer alan ülkelerin dış politik davranışlarıdır. Gerçekleştirilen araştırmalarda bu devletlerin dış politikada gösterdiği davranış kalıpları birkaç maddeye indirgenmiştir. Bu ülkeler, genel olarak dış politikada hedeflerini düşük düzeyde dar bir coğrafi alan içerisinde tutmaktadır. Ayrıca stratejik olarak diplomatik ve ekonomik tercihler askeri araçların önünde yer almaktadır. Uluslararası örgütlere katılım ve büyük devletlerle ittifak değerli görülmektedir. Öte yandan uluslararası krizlerde işbirliği ve tarafsızlık da küçük devletlerin davranış özellikleri arasında yer almaktadır (Tür ve Salık, 2017: 3-22). Fakat bu davranış kalıplarının da farklı teorik daraltmalara uğradığı söylenebilir.

Uluslararası ilişkileri teorilerinin dış politika analizlerine yaklaşımları aynı şekilde küçük devletlerin sistem içerisindeki stratejilerine de etki etmiştir. İnşacı ve neoklasik realist yazarlar, devletlerin tercihlerinde iç politikalarının ve kültürel temellerin önemine vurgu yaparken; neoklasik yazarlar, sistemin önemi üzerinde durarak küçük devletlerin büyük güçlerin mücadelesi içerisinde etkilerinin sınırlı olduğunu belirtmektedir.

Küçük devletlerin araştırmalarda yer alan sınıflandırmaları dikkate alındığında, Hırvatistan'a küçük devlet kategorisinde yer vermek doğru olacaktır. Çünkü sahip olduğu coğrafi alan, nüfus ve ekonomik gücü maddi güç değerlendirmelerinde, küçük devletlerin içerisinde yer alırken; algısal olarak da Hırvatistan'ın hem içeride hem dışarıda sahip olduğu kamuoyu etkisi niceliksel testleri doğrulamaktadır.

Bu doğrultuda Hırvat dış politikası ve NATO ilişkileri, küçük devlet kategorilendirmesi içerisinde şu maddelere indirgenebilir. Hırvat politikası, hiçbir zaman kendi coğrafi gerçeklerinin dışına çıkmamış ve hedefler her zaman sınırlandırılmıştır. Uluslararası örgütlere katılım ve ittifak ilişkisi kurma her zaman en önemli hedefler arasında yer almıştır. Ayrıca uluslararası krizlerde güçlünün tarafında yer alma veya denge politikaları takip edilmiştir.

Hırvatistan, belirtilen stratejik önceliklerini neorealist bir bakış açısıyla ortaya koymuştur. Bağımsızlığını ilan etmesinin ardından öncelik, uluslararası tanınmaya verilmiştir. Birleşmiş Milletler'e (BM) üyelik bunun yolu olarak görülmüştür. BM üyeliğinin ardından bölgede savaş yaşanmıştır. Savaş esnasında Hırvatların en büyük hedefi bağımsızlıklarını korumak ve büyük devletlerin yardımını (ittifakını) kazanmak olmuştur. Zagreb yönetimi, Sırpların revizyonist politikaları karşısında uluslararası sistemde oluşan tepkiyi değerlendirerek büyük güçlerin desteğini elde etmiştir. Balkanlarda sağlanan barışın ardından ise ABD öncülüğünde Afganistan müdahalesi (2001), NATO ülkeleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Savaşın ilk gününden itibaren Hırvat Hükümeti, NATO kuvvetlerini desteklemiş

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

bunu fırsat olarak değerlendirmiştir. Afganistan'da konuşlanan NATO kuvvetlerine Hırvat Askeri Kuvvetleri sınırlı sayıda da olsa personel göndermiş ve çalışmalarda aktif rol almıştır.

Öte yandan Hırvatistan'ın NATO üyeliği sonrasında karşı karşıya kaldığı ilk büyük kriz, Ukrayna'da yaşanan iç çatışmalar ve Kırım'ın Rusya tarafından ilhakı olmuştur. Hırvatistan, bu süreç içerisinde Rusya'ya karşı alınan tedbirlere ve yaptırımlara katkı sağlamıştır. NATO'nun düzenlediği ortak tatbikatlara tam desteğini sağlamıştır. 2022 yılında Ukrayna konusunda sürecin devamında ise Hırvatistan, Rusya'nın Ukrayna'ya ilan ettiği savaşa karşı pozisyonunu çok açık ortaya koymuştur. NATO ve AB öncülüğüne bütün yaptırımların bir parçası haline gelmiştir (Knezović ve Lopes, 2018: 6-27).

Hırvatistan, bağımsızlık tarihi boyunca NATO ve AB'yle ilişkisi boyunca anlatıldığı üzere, Batı ekseninden ayrılmamıştır. Ayrıca Hırvatistan, stratejik hedefleri doğrultusunda kendisini bir "Batılı devlet" olarak konumlandırmıştır. Fakat her hamlesi tamamen Batılı büyük güçlerin çıkarları doğrultusunda ilerlememiştir. İlk olarak çalışmada açıklandığı üzere, Hırvatistan'ın savunma harcamaları bakımından NATO'ya katkısı göz önünde bulundurulmalıdır. Analizlerde NATO üyeliği sonrasında Hırvatistan'ın savunma harcamalarında belirgin bir farklılaşmaya gidildiği görülmektedir.

Hırvat hükümetlerinin 2021 yılı hariç savunma harcamalarının GSYİH oranında yıllar içerisinde hedeflerini gerçekleştiremediği ortadadır. 2021 yılının özelliği ise Hırvatistan'ın Fransa'dan 12 Rafale savaş uçağı satın alma anlaşması imzalaması olmasıdır (Total Croatia News, 2022). Bu sayede GSYİH oranında savunma harcamaları 2.16 seviyesine çıkmıştır. Fakat bu satın alma işleminin savunma harcamalarının seyrini değiştireceğini savunmak zordur. Çünkü geçtiğimiz yıllarda belirli dönemlerde savunma harcamalarında düşüşler yaşanmış ve NATO güvenlik şemsiyesinin rahatlığından faydalanılmıştır.

Öte yandan savunma harcamalarının kalemlerinde de bir iyileşme söz konusu olmamıştır. Modern orduların izlediği yol, doktrinel olarak benimsenmiş; fakat o yönde harcamalar gerçekleştirilememiştir. Modernize ordularda geliştirme ve operasyonel faaliyetler harcamalarda ön planda olurken; personel harcamalarının kısıtlanması önem arz etmektedir. Fakat Hırvat Ordusu'nun harcamalarında açık ara personel harcamaları ilk sıradadır.

Ayrıca NATO'nun Afganistan harekâtı ve sonrasında kurulan barış gücünde Hırvatistan'ın katılımı olmuştur. Ancak sınırlı sayıda asker görevlere iştirak etmiştir. Hırvatistan için NATO tarafından sahada gerçekleştirilen faaliyetler, bayrak gösterme olarak değerlendirilmiştir.

Bununla birlikte sıcak çatışma anlamında en önemli vaka Ukrayna'dır. Balkan coğrafyasında Rusya aktörlerin başında gelmektedir. Hırvatistan ve Rusya arasında aynı şekilde ciddi bir ekonomik ilişki mevcuttur. Bu sebeple AB ve NATO ekseninin Hırvatistan açısından önemli bir sınav olduğu söylenebilir. Uygulamalar bazında Hırvatlar, Batı ekseninde hareket etmiştir. Özellikle de araştırmalarda yeni soğuk savaş yanlısı devletler arasında Hırvatistan da gösterilmiştir (Kurecic, 2017:61-96).

Aynı zamanda Ukrayna vakası özelinde farklı yaklaşımlar sergilemiştir. Özellikle Batı Bloku tarafından Rusya'ya karşı tutum eleştirilmiştir (Zeljko Trkanjec, 2022). İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyelikleri konusunda çekimser yaklaşımlar sergilenmiştir. Hırvat lider Zoran Milanovic tarafından iki ülkenin üyeliklerinin kabul edilmesinin Bosna-Hersek'teki seçim yasasının değişmesine bağlanmıştır (Öztürk, 2022). Bilhassa Ukrayna konusunda krizin tırmandığı zamanlarda Hırvat hükümetine yönelik Batı Bloku çizgisinden ayrılmaması yönündeki telkinler, Hırvat ulusal medyasında yer almıştır (Mlekic, 2016).

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

Hem sayısal hem de niteliksel değerlendirilmeler ışığında Hırvat hükümetlerinin AB ve NATO üyelik hedeflerini stratejik seviyede belirlemesine ve üyelik sonrası dış politikasının merkezinde iki büyük uluslararası örgütün çıkarları bulunmasına rağmen farklı bir ajanda gerçekleştirmeyi hedeflediği görülmektedir. Uluslararası sistemde küçük devlet olarak Ukrayna krizlerinde arabulucu rolü üstlenilmeye çalışılmış; fakat uluslararası alanda etkin olma kapasitesinin düşük olması sebebiyle yeterli seviyede başarı sağlanamamıştır.

Aynı zamanda 2015 yılında Hırvatistan ve Polonya tarafından AB'ye rağmen enerji jeopolitiğini değiştirebilecek "Üç Deniz İnisiyatifi" kurulmuştur. AB içerisinde bu girişime karşı soru işaretleri ortaya konmuş ve sınırlı destek verilmiştir (Tavukçu, 2022). Dolayısıyla uluslararası sistem içerisinde Hırvatistan'ın kapasitesi doğrultusunda kendi dış politik ajandasını ortaya koyduğu görülmektedir. Fakat ajandanın verimli sonuçlar doğurmasındaki en büyük engelin sistem içinde hareket kabiliyetindeki sınırları olduğu ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

BERKEMEIER, M. ve FUHRMANN, M. (2018). Reassessing the Fulfillment of Alliance Commitments in War. *Research&Politics*.

CHRISTENSEN, T. J. ve SNYDER J. (1990). Chain Gangs and Passed Bucks: Predicting Alliance Patterns in Multipolarity. *International Organization*, 44(2), 137-168.

Croatia Met NATO Defence Budget Target in 2021. (2021). Total Croatia News, <https://www.total-croatia-news.com/politics/61644-croatia-met-nato-defence-budget-target-in-2021>.

Croatian President Slams Western Arms to Ukraine. (2023). Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com/news/2023/1/30/croatian-president-slams-western-arms-to-ukraine>.

CROWARDS, T. (2002). Defining the Category of Small States. *Journal of International Development*, 14(2),143-179.

DAVID, S. R. (1991). Explaining Third World Alignment. *World Politics*, 43(2), 233-256.

Defence Expenditure of NATO Countries. (2014-2021). (2022). NATO, https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_193983.htm.

DEMPSEY, J. (2015). Judy Asks: Is NATO's 2 Percent Spending Call Realistic?. Carnegie Europe, <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/59173>.

Europe is the Free-Rider Continent. (2022). The Economist, <https://www.economist.com/europe/2022/02/26/europe-is-the-free-rider-continent>.

FETTWEIS, C. J. (2011) Free Riding or Restraint? Examining European Grand Strategy. *Comparative Strategy*, 30(4), 316 -332.

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

Funding NATO. (2022). NATO, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_67655.htm.

GOETSCHER, L. (1998). The Foreign and Security Policy Interests of Small States in Today's Europe. Small States Inside and Outside the European Union: Interests and Policies, (ed.) Laurent Goetschel, 14-15.

HARTLEY, K. ve SANDLER, T. (1999). NATO Burden-Sharing: Past and Future. Journal of Peace Research, 36(6), 65–80.

KAY, S. (2015). Scrap NATO's 2 Percent Target and Go Bold!. Carnegie Europe, <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/61309>.

KEYİK, M. ve EROL, M. S. (2019). Realizme Göre Güç ve Güç Dengesi Kavramları. Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi, 3(1), 2019, 12-49.

KNEZOVIĆ, S. ve LOPES, M. E. (2018). Croatia As A Small State In Contemporary International Relations. IRMO and Hanns Sediel Foundation, 6 – 27.

KRATOHVIL, S. (2013). Developing and Implementing an Effective National Security Strategy for Croatia. United States Army War College. Strategy Research Project, 1 – 32.

KURECIC, P. (2017). The New Cold Warriors and the Pragmatics: The Differences in Foreign Policy Attitudes towards Russia and the Eastern Partnership States among the NATO Member States from Central and South-Eastern Europe. Croatian International Relations Review, 23(80), 2017, 61-96.

MLEKIC, S. (2022). Croatia Urged to Fine Tune Foreign Policy Goals. Balkan Insight, <https://balkaninsight.com/2016/12/02/croatia-needs-to-think-through-its-foreign-policy-12-01-2016>.

MONAGHAN, S. (2022). Resetting NATO's Defense and Deterrence: The Sword and the Shield Redux. CSIS, <https://www.csis.org/analysis/resetting-natos-defense-and-deterrence-sword-and-shield-redux>.

MULLER T. ve ALBERT M. (2020). Whose Balance? A Constructivist Approach to Balance of Power Politics. *European Journal of International Security*, 6(1), 109-128.

OĞUZLU, T. (2012). NATO ve Türkiye: Dönüşen İttifakın Sorgulayan Üyesi. *Uluslararası İlişkiler*, 9(34), 99-124.

ÖZCAN, M. (2022). Classification of the NATO Countries with Respect to Defence Spending Patterns: An Unsupervised Clustering Approach. *The Journal of Defense Sciences*, 41, 261-280.

ÖZLÜK, E. (2017). Dengeleme mi Peşine Takılmak mı?: Dış Politika Stratejilerini Yeniden Düşünmek. *Gazi Akademik Bakış*, 10(20), 221-263.

ÖZTÜRK, T. (2022). Finland, Sweden's NATO Membership Process Sparks Dispute in Croatia. *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/en/europe/finland-swedens-nato-membership-process-sparks-dispute-in-croatia/2589613>.

PAULAUSKAS, K. (2022). İttifak'ın Gelişen Duruşu: Her Şeyin Teorisi'ne Doğru. NATO, <https://www.nato.int/docu/review/tr/articles/2018/07/06/ittifakin-gelisen-durusu-her-seyin-teorisine-dogru/index.html>.

PAVLIČEVIĆ, D. (1996). A Review of the Historical Development of the Republic of Croatia. *GeoJournal*, 38(4), 381–391.

PLUMPER, T. ve NEUYAMER, E. (2015). Free-Riding in Alliances: Testing an Old Theory with a New Method. *Conflict Management and Peace Science*, 32(3), 247-268.

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

ŠABIĆ, S. Š. (2014). Croatia's Fast-Forward Foreign Policy: From Yugoslavia to the EU. Soeren Keil-Bernhard Stahl, (ed.), The Foreign Policies of Post-Yugoslav States. New Perspectives on South-East Europe. London: Palgrave Macmillan, 69-93.

SCHWELLER, R. L. (1994). Bandwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back In. *International Security*, 19(1), 72-107.

ŠIMUNOVIĆ, P. (2015). Making of an Ally-NATO Membership Conditionality Implemented on Croatia. *Journal of Transatlantic Studies*, 13(2), 175-203.

SNYDER, G. H. (1991). Alliances, Balance, and Stability. *International Organization*, 45(1), 121-142.

SULA, İ. E. ve LÜLEÇİ, Ç. (2013). Bridging the Gap between Theory and Practice The Evolution of NATO s Security Agenda. *Alternatives: Turkish Journal of International Relations*, 12(2), 30-41.

TATALOVIĆ, S. (1999). National Interests and National Security of Croatia. *Politička misao*, <https://hrcak.srce.hr/27975>.

TAVUKÇU, S. (2022). Üç Deniz İnisiyatifi (TSİ) Rusya Karşıtı Yeni Bir Güvenlik Eksenine Dönüşebilir mi?. *Stratejik Düşünce Enstitüsü*, <https://www.sde.org.tr/sinan-tavukcu/genel/uc-deniz-inisiyatifi-tsi-rusya-karsiti-yeni-bir-guvenlik-eksenine-donusebilir-mi-kose-yazisi-25835>.

The Croatian Armed Forces Long-Term Development Plan 2015-2024. (2014). The Republic of Croatian Minister of Defense.

TRKANJEC, Z. (2022). Croatian President Says Western Sanctions Will Not End Ukraine War”, *Euractiv*, https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/croatian-president-says-western-sanctions-will-not-end-ukraine-war/.

TÜR, Ö.-SALIK, N. (2017). Uluslararası İlişkilerde Küçük Devletler: Gelişimi, Tanımı, Dış Politika ve İttifak Davranışları. Uluslararası İlişkiler, 14(53), 3-22.

WALT, S. (1985). Alliance Formation and the Balance of World Power. International Security, 9(4), 3-43.

WALTZ, K. (1993). The Emerging Structure of International Politics. International Security, 18(2), 44-79.

Wohlforth, C. W. (2009). Realism. The Oxford Handbook of International Relations, 1-20.

World War II. (2022). Britannica, <https://www.britannica.com/place/Croatia/World-War-II>.

YAĞCI, S. (2019). Internal and External Reasons of the Breakup of the Yugoslavia. ABAD, 2(4), 245-258.

YALÇIN, H. B. (2015). İttifaklar. Uluslararası İlişkilere Giriş, Şaban Kardaş ve Ali Balcı, (ed.), İstanbul: Küre Yayınları, 399-409.

YILMAZ, S. (2008). Uluslararası İlişkilerde Güç ve Güç Dengesinin Evrimi. Stratejik Araştırmalar Dergisi, 1(1), 27-65.

ZANNELLA, A. (2020). An Analysis of Burden Sharing in NATO and the Problem of Free Riding. Political Analysis, 21(5).

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

STRUCTURED ABSTRACT

The concept of the small state approached the center of the international order after the First World War. After the war, independent states of different sizes emerged with the separation of empires that dominated large geographies from the stage of history. While the great powers struggled with their armies in different geographies for many years, ethnic elements came to the fore in the system. However, the new nations, which do not have a tradition of governing, could not escape from being under the influence of great powers.

As the effectiveness of small states increases within the system, it has become more involved and discussed in theoretical studies. As in every concept, the problem of defining the small state with which parameters first arose. It can be said that three different approaches were adopted in the studies carried out. These approaches are quantitative, qualitative and perceptual. Quantitative approaches focus on the numerical values of the country.

At the beginning of these are the criteria of population, GDP, land area. In the qualitative evaluations, the states were classified on the basis of power relations. In this classification, it is stated that small states are weaker than large states in influencing other states and providing full autonomy within the country. Finally, small states are evaluated perceptually. In this approach, it is argued that the small state feels that it cannot protect itself and that it needs strong states and alliances to achieve its goals.

Considering the classifications of small states in the research, it would be correct to include Croatia in the small state category. Because, while its geographical area, population and economic power are included in small states in material power assessments, Croatian public opinion

both internally and externally confirms the quantitative tests. In this direction, Croatian foreign policy and NATO relations can be reduced to the following items within the small state categorization.

Croatian policy has never strayed beyond its geographical realities and targets have always been limited. Participation in international organizations and establishing alliance relations have always been among the most important goals. In addition, policies of being on the side of the strong or balancing in international crises were followed. Croatia has presented its strategic priorities with a neorealist perspective. After declaring its independence, priority was given to international recognition. As a way of doing this, it has been seen as a member of the United Nations (UN). After the UN membership, there was a war in the region.

The greatest goal of the Croats during the war was to preserve their independence and to gain the aid of the great powers. On the other hand, the first major crisis Croatia faced after NATO membership was the internal conflicts in Ukraine and the annexation of Crimea by Russia. In this process, Croatia contributed to the measures and sanctions against Russia. It provided its full support to the joint exercises organized by NATO.

Croatia can be considered as not separated from the Western axis, as described throughout its relationship with NATO and the EU throughout its history of independence. In addition, Croatia has positioned itself as a “Western state” in line with its strategic goals. However, not all of his moves have been entirely in line with the interests of the Western great powers.

First, as explained in the study, Croatia’s contribution to NATO in terms of defense expenditures should be considered. In the analysis, it is not seen that there has been a significant differentiation in the defense expenditures of Croatia after NATO membership. It is obvious that the

NATO ÜYELİĞİ ÖNCESİNDE VE SONRASINDA HIRVATİSTAN'IN TERCİHLERİ

defense expenditures of the Croatian governments have not been able to achieve their targets in GDP ratio over the years, except for 2021. The peculiarity of 2021 is that Croatia signed an agreement to purchase 12 Rafale fighter jets from France. In this way, defense expenditures in GDP ratio increased to the level of 2.16. However, it is difficult to argue that this acquisition will change the course of defense expenditures. Because in recent years, there has been a decrease in defense expenditures in certain years and the comfort of the NATO security umbrella has been benefited.

On the other hand, there was no improvement in the items of defense expenditures. The path followed by modern armies was adopted doctrinally, but expenditures in that direction could not be realized.

In addition, Croatia participated in NATO's Afghanistan operation and the peace force established after it, but it participated in limited military missions. For Croatia, the activities carried out on the ground by NATO were considered as flag display. However, the most important case in terms of hot conflict is Ukraine. Russia is one of the leading actors in the Balkan geography. There is also a serious economic relationship between Croatia and Russia. For this reason, it can be said that the EU and NATO axis is an important test for Croatia. On the basis of practices, the Croats moved on the western axis. Especially in researches, Croatia has been shown among the new pro-Cold War states. At the same time, he showed different approaches to the Ukraine case. In particular, the attitude towards Russia was criticized by the western bloc.

In the light of both quantitative and qualitative evaluations, it is seen that Croatian governments aim to realize a different agenda despite the fact that the European Union and NATO membership targets are determined at the strategic level and the interests of two major international organizations are at the center of their post-membership foreign policy.

As a small state in the international system, it has been tried to play a mediator role in the Ukraine crises, but due to its capacity to be internationally effective, sufficient success has not been achieved. At the same time, the “Three Seas Initiative” was established by Croatia and Poland in 2015, which could change the energy geopolitics despite the EU. Therefore, it is seen that Croatia has put forward its own foreign policy agenda in line with its capacity in the international system.